

2) преміальні кошти переводяться на банківський рахунок працівників, проте не раніше ніж через п'ять років із моменту їх нарахування [5].

Більшість шведських компаній віддають перевагу системі відстрочених винагород, через те, що в даному випадку відбувається зниження податку на 10%. Дана система стимулювання забезпечує зацікавленість співробітників в успішній діяльності підприємства і дає можливість розширити виробництво за рахунок коштів кредитного фонду, що створюється підприємством за рахунок відстрочених премій.

Однак варто відмітити, що системи участі у прибутках мають суттєвий недолік, адже підприємець може збільшувати прибутки за рахунок зменшення заробітної плати і при цьому виглядатиме досить «благородно», дозволяючи працівникам претендувати на частку прибутку, яка в дійсності може бути значно меншою за «урізану» заробітну плату. Тобто системи участі у прибутках хоча і відіграють значну стимулюючу роль і відповідно сприяють зростанню продуктивності праці, але не вирішують проблему ефективного та справедливого розподілу новоствореного продукту.

До того ж системи участі в прибутках мають свою специфіку використання. Зокрема, вони забезпечують високий економічний і соціальний ефект лише в тих випадках, коли працівники мають в своєму розпорядженні своєчасну і точну інформацію про діяльність підприємства і розуміють, що системи участі в прибутках діють тільки при реально одержуваному прибутку.

В Україні програми участі в прибутках ще не отримали достатньо широкого поширення, що в значній мірі пояснюється тим, що для українського підприємця оптимальним є прибуток, який відповідає нульовому показнику, оскільки усуває необхідність сплачувати податок на прибуток, а особистий дохід підприємця прикривається витратними статтями балансу підприємства. В Україні форма податкових пільг при використанні системи участі працівників у прибутках наразі є відсутньою.

Висновки

Таким чином, у результаті проведених досліджень нами визначено, що на нинішньому етапі найбільш прийнятним для України є поєднання і доповнення вітчизняного і зару-

біжного досвіду в сфері розподілу частини чистого прибутку підприємств із метою удосконалення системи участі працівників у прибутках як форми матеріального стимулювання. На нашу думку, в нашій державі слід прийняти до уваги світовий досвід США, де відповідно до законодавства підприємства, що застосовують у себе програми участі в прибутках, мають значні податкові пільги. Для України впровадження такого досвіду зарубіжних країн у системі участі працівників у прибутках підприємства мало б подвійне значення: матеріальне стимулювання працівників доповнювалося б впевненістю їх у майбутньому, зокрема у стабільності доходів у пенсійному віці та підвищенні життєвого рівня людей пенсійного віку.

Використання такої системи участі працівників у прибутках дасть змогу значно підвищити мотиваційний елемент для усіх працівників. Це забезпечить підвищення результатів діяльності підприємства, а отже, збільшення прибутку, який, своєю чергою, створює базу економічного розвитку держави в цілому.

Список використаних джерел

1. Гриньова В.М., Шульга Г.Ю. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Навч. посіб. – К.: Знання, 2010. – 310 с.
2. Єськов О.Л. Система мотивації персоналу, орієнтована на цілі та результати його роботи / О.Л. Єськов, Н.Д. Дарченко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – №2. – Т. 1. – С. 194–198.
3. Збрицька Т.П. Система участі працівників у прибутках як один з методів мотивації / Т.П. Збрицька // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». – 2012. – №15. – С. 104–108.
4. Калина А.В. Организация и оплата труда в условиях рынка (аспект эффективности) / А.В. Калина. – К.: МАУП, 2005. – 367 с.
5. Самолюк Н.М. Аналіз зарубіжного досвіду оплати праці й участі найманих працівників у результатах діяльності підприємств / Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. – 2009. – №3. – С. 86–92.
6. Харченко Т.М. Матеріальне стимулювання персоналу як складова розвитку підприємств / Т.М. Харченко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – №3. – С. 129–131.

З.С. ВАРНАЛІЙ,
д.е.н., професор, Київський національний університет ім. Т. Шевченка,
М.Я. ЛОТОЦЬКИЙ,
здобувач, Національний університет Державної податкової служби України

Взаємозв'язок капіталізації та фінансової безпеки підприємств

У статті виокремлено базові характеристики фінансової безпеки підприємств; проаналізовано теорії визначення фінансових інтересів та основної мети діяль-

ності підприємств, на основі чого розкрито питання взаємозв'язку капіталізації підприємств та їх фінансової безпеки.

Ключові слова: фінансова безпека підприємств, капіталізація підприємств, вартість капіталу, розподіл фінансових ресурсів, ліквідність, платоспроможність, кредитоспроможність.

В статье выделены базовые характеристики финансовой безопасности предприятий; проанализированы теории определения финансовых интересов и основной цели деятельности предприятий, на основе чего раскрыты вопросы взаимосвязи капитализации предприятий и их финансовой безопасности.

Ключевые слова: финансовая безопасность предприятий, капитализация предприятий, стоимость капитала, распределение финансовых ресурсов, ликвидность, платежеспособность, кредитоспособность.

The article deals with the basic features of the financial security of enterprises; analyzed the theory of definition of financial interests and the basic purpose of activity of the enterprises on the basis of which covers issues of interrelation of capitalization of enterprises and their financial security.

Keywords: financial security of enterprises, the capitalization of the enterprises, the cost of capital, distribution of financial resources, the liquidity, solvency and creditworthiness.

Постановка проблеми. На сьогодні проблемам фінансової безпеки як держави в цілому, так і підприємств окремих галузей приділено суттєву увагу в багатьох наукових працях. Ми спробуємо розкрити питання взаємозв'язку капіталізації підприємств та фінансової безпеки підприємств, на якому наголошують окремі вчені-економісти [1–7], однак системні дослідження, що розкривають логіку цього взаємозв'язку, відсутні, тому, на наш погляд, розвиток цієї наукової проблеми потребує змістовного уточнення в контексті розвитку теорії фінансової безпеки підприємства.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Протягом останнього десятиріччя в сучасній економічній літературі актуалізувалися проблеми визначення поняття «фінансова безпека». Широке коло питань щодо фінансової безпеки (як складової економічної безпеки) висвітлюється у працях вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів П. Абалкіна, Дж. Аргенті, О. Ареф'євої, В. Бауера, В. Гейця, Р. Дацківа, Т. Клебанової, Г. Козаченко, В. Мунтіяна, А. Пастернак–Таранушенка, В. Сенчагова, А. Тамбовцева та ін. Вивченню фінансової безпеки як самостійної системи приділяють увагу такі вчені, як О. Барановський, І. Бланк, К. Горячева, Ф. Євдокімов, М. Єрмошенко, М. Медвідь, М. Мікуліна, О. Марченко, А. Сухоруков, М. Погостіна, Р. Папехін, О. Пластун та ін.

Мета статті – виокремити базові характеристики фінансової безпеки підприємств і проаналізувати теорії визначення фінансових інтересів та основної мети діяльності підприємств, на основі чого розкрити питання взаємозв'язку капіталізації підприємств та їх фінансової безпеки.

Виклад основного матеріалу. Узагальнення трактувань, якими оперує сучасна економічна наука щодо визначення фінансової безпеки підприємства, дозволяє визначити такі змістовні характеристики цього явища:

- збалансованість фінансового стану підприємства;
- якість фінансових інструментів, технологій, послуг;
- стійкість підприємства до будь-яких загроз;
- фінансова стійкість підприємства;
- платоспроможність підприємства;
- ліквідність підприємства;
- фінансова незалежність підприємства від зовнішніх кредиторів та інвесторів;
- ефективність використання фінансових ресурсів підприємства;
- здатність ідентифікувати фінансову небезпеку та загрози підприємству;
- захищеність фінансових інтересів на всіх рівнях фінансових відносин;
- наявність достатнього обсягу власних фінансових ресурсів підприємства.

Спробу систематизувати ознаки фінансової безпеки було зроблено К. Ореховою [8], яка в кінцевому підсумку визначає фінансову безпеку підприємства «...як складову економічної безпеки підприємства, яка дозволяє забезпечити його фінансову стійкість, платоспроможність, ліквідність і фінансову незалежність від зовнішніх кредиторів та інвесторів у коротко- та довгостроковому періодах», тобто автор тільки констатує наявність певних ознак фінансової безпеки підприємства, але не ставить за мету зробити критичний аналіз їх взаємозв'язку, взаємозалежності, взаємозамінюваності та їхнього узагальнення.

Аналіз визначень поняття «фінансова безпека підприємства» дозволяє говорити про відсутність чітко визначених характеристик досліджуваного явища. Окремі ознаки фінансової безпеки, як виділяють науковці, можна згрупувати та виділити базові характеристики фінансової безпеки підприємства, які полягають у забезпеченні:

- фінансової стійкості підприємства;
- достатнього обсягу фінансових ресурсів для реалізації місії та стратегічних цілей підприємства;
- фінансових інтересів стейкхолдерів підприємства.

Для аргументації результатів систематизації доцільно уточнити змістовне наповнення визначених ознак, чітке розуміння яких є концептуальними для ідентифікації стану фінансової безпеки підприємства.

Обов'язковою, але недостатньою умовою забезпечення фінансової безпеки підприємства є його фінансова стійкість. Поняття «фінансова стійкість» підприємства багатоглядне, воно значно ширше, ніж поняття «платоспроможність» і «кредитоспроможність», тому що містить у собі оцінку різних аспектів діяльності підприємства.

Фінансова стійкість є цілеполюючою властивістю в процесі оцінювання реального фінансового стану підприємства

та визначає платоспроможність і кредитоспроможність підприємства у результаті його діяльності на основі ефективного формування, розподілу і використання фінансових ресурсів. У той же час це забезпеченість запасів власними джерелами формування, а також співвідношення власних і позикових коштів – джерел покриття активів підприємства.

Термін «платоспроможність», що є важливим компонентом фінансової стійкості, теж на сьогодні не має однозначного визначення. В економічній літературі зарубіжних країн, у роботах авторів, які займаються традиційним аналізом ліквідності балансу, встановлено, що головна мета аналізу ліквідності – зробити висновок про платоспроможність підприємства.

При цьому платоспроможним вважається таке підприємство, яке здатне своєчасно виконати свої фінансові зобов'язання. Тут поняття платоспроможності охоплює не тільки абсолютну короткострокову, а й довгострокову платоспроможність. На думку зарубіжних авторів, відповідь на питання про платоспроможність дається з погляду «правила мінімальної фінансової рівноваги», тобто платоспроможним вважається те підприємство, у якого достатньо власних джерел формування оборотних коштів. В економічній вітчизняній літературі також існують різні погляди щодо сутності поняття «платоспроможність». Якщо звернутися до сучасної енциклопедії, то в ній визначено платоспроможність як здатність юридичної чи фізичної особи вчасно і повністю виконувати свої платіжні зобов'язання, що впливають з торгових, кредитних та інших операцій грошового характеру. Інша група авторів визначає платоспроможність підприємства як його здатність виконувати зовнішні зобов'язання, використовуючи свої активи, і чим більше загальні активи перевищують їх, тим вищий рівень платоспроможності [1, 6, 9–12].

Досить часто ототожнюються поняття «ліквідність» і «платоспроможність». Незважаючи на те що ці два терміни досить схожі, між ними існує певна різниця. Якщо перше більшою мірою є внутрішньою функцією підприємства, яке самостійно вибирає форми і методи підтримки своєї ліквідності на рівні встановлених або загальноприйнятих норм, то друге, як правило, відноситься до функцій зовнішніх суб'єктів [6]. Таким чином, ліквідність виступає як необхідна і обов'язкова умова платоспроможності, контроль за дотриманням якої бере на себе не тільки сама юридична особа, а й визначений зовнішній суб'єкт, зацікавлений у підконтрольності господарюючого суб'єкта. Від рівня ліквідності балансу активів залежить платоспроможність будь-якого підприємства.

Ще однією з важливіших передумов забезпечення фінансової стійкості підприємства є його кредитоспроможність, тобто можливість вчасно та у повному обсязі розраховуватися за своїми зобов'язаннями у зв'язку з поверненням кредиту. Кредитоспроможним можна вважати те підприємство, що має всі передумови і можливості для одержання кредиту, а також характеризується здатністю розраховуватися за борговими зобов'язаннями. Поняття кредитоспроможності тісно пов'язане з фінансовою стійкістю підприєм-

ства і характеризує, чи володіє компанія можливостями (за необхідних умов) мобілізувати кошти з різних джерел для погашення кредиту. Оцінка кредитоспроможності дозволяє прогнозувати перспективну платоспроможність, її аналіз тісно пов'язаний з аналізом платоспроможності, фінансової стійкості і прибутковості капіталу. Визначенням гарантом повернення кредиту є стабільна робота підприємства, високий рівень рентабельності й оборотності його оборотних коштів.

Стійкий фінансовий стан формується в процесі всієї діяльності підприємства. Однак партнерів і акціонерів цікавить не процес, а результат. Кожний контрагент аналізує фінансову діяльність і пов'язану з нею стійкість у необхідному для себе ракурсі: зовнішніх – цікавить фінансова стійкість (як результат), а внутрішніх – більше стійкий фінансовий стан (як результат, так і процес).

У довгостроковому періоді одним з основних і найбільш важливих індикаторів фінансової стійкості підприємства, безумовно, є динаміка чистого (нерозподіленого) прибутку. Прибуток – основне внутрішнє джерело формування фінансових ресурсів підприємства, які забезпечують його розвиток. Чим вищий рівень генерування прибутку підприємства в процесі його діяльності, тим менша потреба в залученні фінансових ресурсів із зовнішніх джерел і, за інших рівних умов, тим вищий рівень стійкості розвитку, підвищення конкурентної позиції підприємства на ринку. Прибуток є основним захисним механізмом, що охороняє підприємство від загрози банкрутства. Хоча така загроза може виникнути і за умов прибуткової діяльності (наприклад, при використанні невикористано високої частки позикового капіталу, особливо короткострокового; при недостатньо ефективному управлінні ліквідністю активів), але, за інших рівних умов, підприємство набагато успішніше виходить із кризового стану при високому потенціалі генерування прибутку. За рахунок капіталізації отриманого прибутку може бути швидко збільшена частка високоліквідних активів (відновлена платоспроможність), підвищена частка власного капіталу при відповідному зниженні обсягу використовуваних позикових коштів (підвищена фінансова стійкість). Для підтримки фінансової стійкості важливим є зростання не тільки прибутку, але і рівня рентабельності. Варто враховувати, що висока прибутковість пов'язана і з високим ризиком, а це означає, що замість одержання доходу підприємство може понести значні збитки і стати неплатоспроможним. Таким чином, у прагненні до успіхів підприємству потрібно вирішити основну дилему: рентабельність або ліквідність, щоб сполучити динамічний розвиток з наявністю достатнього обсягу коштів і високим рівнем платоспроможності. Необхідно вирішити проблему проблем: визначити посилені темпи приросту обороту, тобто нарощування обороту продажів за рахунок поєднання самофінансування та запозичень. Здатність підприємства вчасно здійснювати платежі, фінансувати свою діяльність на розширеній основі, підтримувати свою платоспроможність у несприятливих обставинах свідчить про його стійкий фінансовий стан.

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Таким чином, стан фінансової безпеки підприємства передбачає забезпечення нормального рівня фінансової стійкості, що, своєю чергою, характеризується збалансованістю ліквідності, платоспроможності, кредитоспроможності, рівня результативності формування та використання фінансових ресурсів.

Змістовною характеристикою фінансової безпеки підприємства, яку виокремлено на основі узагальнення підходів до її визначення, є здатність забезпечувати реалізацію фінансових інтересів власників та менеджменту підприємства. З розвитком фінансового менеджменту змінювалися підходи вчених економістів до визначення фінансових інтересів та основної мети. Дослідження генезису цієї проблеми дозволяє виділити такі теорії:

1. Представники класичної економічної теорії дотримувалися погляду, що основною метою фінансової діяльності підприємства є максимізація прибутку. Ця мета витікала з положення А. Сміта, що максимізація прибутку окремим суб'єктом господарювання призводить до максимізації загального суспільного добробуту. Вперше вона була чітко сформульована у 1838 році французьким економістом А. Курно, а потім розвинена в роботах представників неокласичної школи. Реалізація цієї мети забезпечувалася шляхом досягнення рівності показників граничного доходу і граничних витрат підприємства.

Пізніше таке формулювання головної мети діяльності підприємства набуло критики, якою доведено, що максимізація прибутку не завжди супроводжується темпами економічного зростання. Значна сума (як за величиною так і за рівнем) прибутку, яку отримало підприємство, може бути повністю використана на поточні потреби. В результаті чого підприємство втрачає основне джерело формування власних фінансових ресурсів для подальшого розвитку. Крім того, високий рівень прибутку може бути досягнутий за умови високого рівня фінансового ризику, який генерує загрозу банкрутства. У цьому зв'язку в ринкових умовах господарювання показник максимізації величини прибутку можна використовувати як критерій ефективності, наприклад, використання капіталу підприємства, але не як результативності фінансового управління.

2. Теорія стійкого економічного зростання основною метою фінансової діяльності підприємства висуває положення про забезпечення фінансової рівноваги в процесі розвитку господарюючого суб'єкта. Реалізація цієї мети, на думку прихильників такої теорії, забезпечує тривалий безкризовий розвиток підприємства і поступове розширення обсягів його господарської діяльності. Разом із тим така мета фінансової діяльності підприємства, мінімізує рівень фінансових ризиків, які пов'язані з функціонуванням капіталу, і не дозволяє повною мірою реалізувати усі резерви росту рентабельності його використання. Крім того, механізм реалізації цієї мети недостатньо пов'язаний з коливаннями кон'юнктури ринку капіталу, які змінюють параметри умов формування та функціонування капіталу конкретного підприємства.

Таким чином, досягнення і підтримка фінансової рівноваги не може розглядатися як головна мета фінансової діяльності підприємства, а тільки як одне з головних завдань менеджменту капіталу.

3. Сучасна економічна теорія головною метою фінансової діяльності підприємства визначає максимізацію його вартості. Це положення розділяють усі сучасні теоретики у сфері фінансового менеджменту та професійної оцінки вартості бізнесу. Така ціль відображає сукупність таких факторів, як час, доходність, ризик, вартість використаних ресурсів (капіталу). Однак максимізація вартості – як основна фінансова мета діяльності підприємства – теж набуває трансформації. Так, аналіз сучасних управлінських концепцій фінансового менеджменту [13] дозволяє виділити два підходи до визначення фінансових цілей. Перший – визначає основною метою максимізацію цінності підприємства як для власників (тобто власного капіталу), так і всіх постачальників капіталу (позикового і власного). У цьому випадку цільова функція підприємства є однофакторною. Другий підхід базується на теорії зацікавлених сторін (stakeholders theory) і передбачає, що підприємство існує не тільки для того, щоб забезпечувати інтереси інвесторів, а й усіх інших зацікавлених осіб: працівників, покупців, постачальників, представників місцевої спільноти, тощо.

Таким чином, цільова функція є багатофакторною. Важливим наслідком із визначення цільової функції є встановлення конкретних показників результатів діяльності підприємства або їх взаємопов'язаної системи. В рамках другого підходу вимірниками результатів діяльності є показники, які відображають зміну цінності підприємства для інвесторів. Причому, інвестори це не тільки власники капіталу, а усі хто забезпечує динамічне та стійке функціонування підприємства на ринку (рис. 1).

Таким чином, у контексті розвитку сучасних управлінських концепцій основною фінансовою метою підприємства стає нарощення його вартості (рис. 2), а основною відмінною рисою управління – націленість на майбутнє. Здатність підприємства знаходити та ефективно використовувати можливості для розвитку через нарощення капіталізації формує принципово нову сферу ключової компетентності. Вміння створювати вартість перетворюється на джерело конкурентної переваги, яке неможливо купити та важко копіювати.

Збалансованість фінансових інтересів підприємства в особі його власників, керівництва та стейкхолдерів є чи не першочерговою проблемою та складовою корпоративного управління.

Фінансова безпека підприємства як комплексна концепція, яка генерує в собі різноманітні аспекти категорії «фінанси» та яка характеризується ознакою безперервності у часі, найкраще характеризується саме категорією «відносини», які інтегровані в процес ефективного управління на кожному життєвому етапі розвитку підприємства, що дозволяє йому самостійно розробляти і впроваджувати фінансову стратегію, яка відповідає загально корпоративним цілям, спрямована на

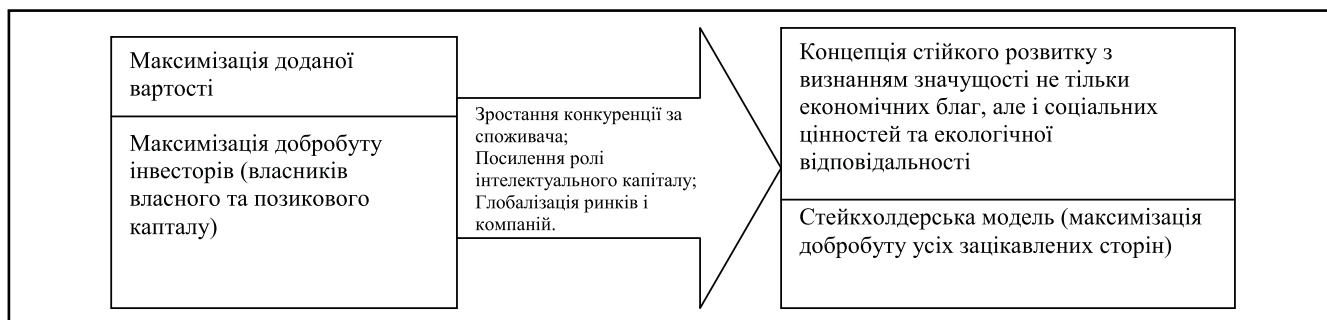

Рисунок 1. Трансформація фінансових цілей в контексті вартісно-орієнтованого управління підприємством

[Розроблено авторами на основі 14–16].

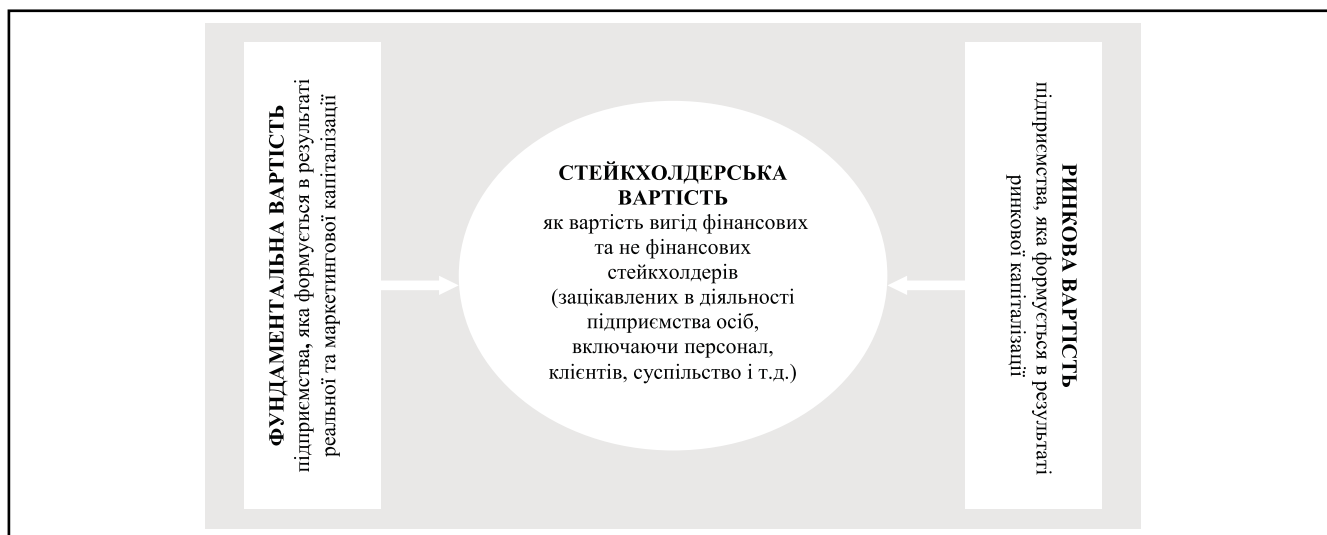

Рисунок 2. Розуміння вартості як фінансової мети

Розроблено авторами.

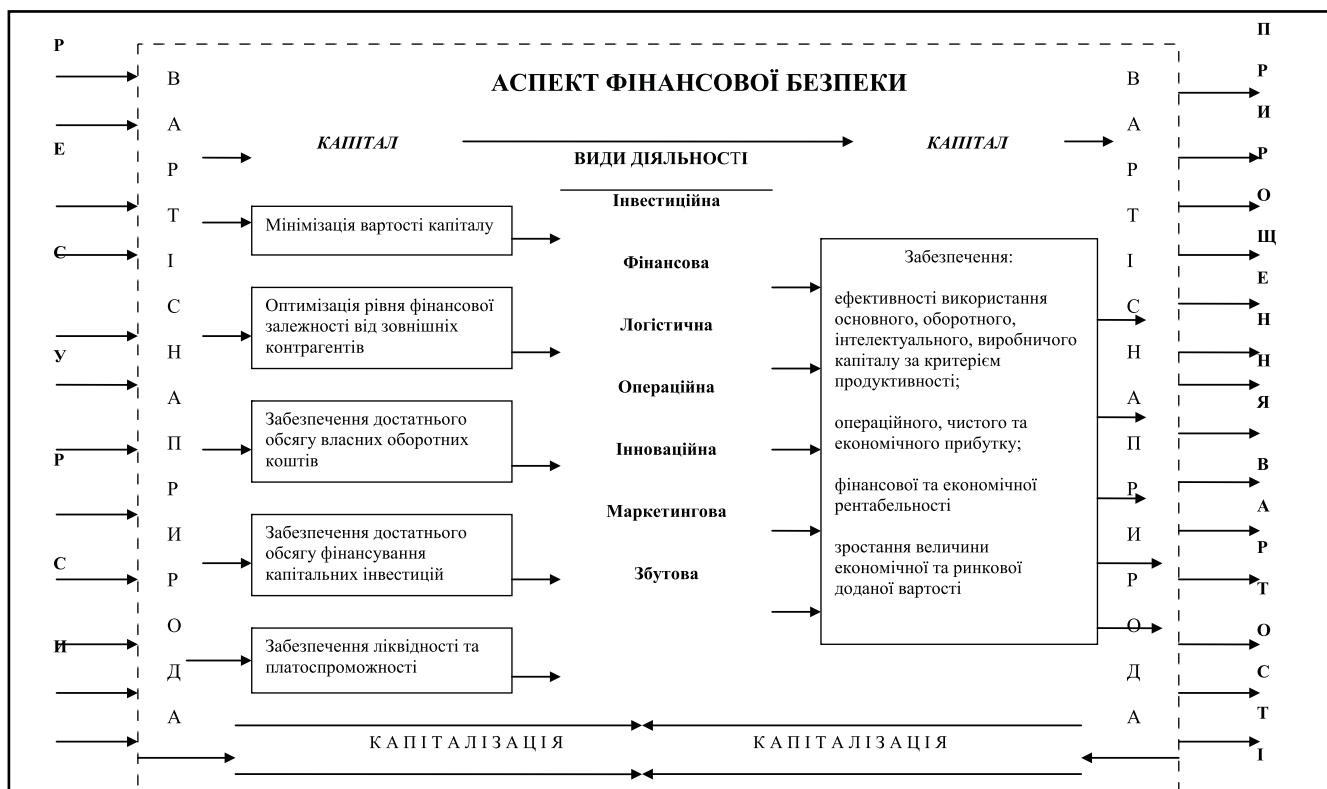

Рисунок 3. Логіка процесу капіталізації підприємства в контексті його фінансової безпеки

Розроблено авторами.

зміцнення конкурентної позиції підприємства на ринку та зростання його ринкової капіталізації. Саме тому концепція забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва повинна діяти постійно та, відповідно, бути складовою механізму ефективного управління підприємством.

Узагальнюючи наведену аргументацію авторської позиції стосовно сутності капіталізації та фінансової безпеки підприємства, логіку їх взаємозв'язку пропонуємо представити таким чином (рис. 3). При цьому джерелом капіталізації підприємства є його ресурси та здатності їх використання таким чином, щоб створювати нову вартість.

Висновки

Таким чином, у результаті проведеного наукового дослідження можна зробити висновки, що забезпечення стану фінансової безпеки підприємства в процесі внутрішньої капіталізації доцільно здійснювати на етапі формування та функціонування його капіталу. На стадії формування капіталу ключовими аспектами забезпечення фінансової безпеки є: оптимізація структури та мінімізація вартості капіталу, раціоналізація розподілу фінансових ресурсів у капітальні та оборотні активи. В процесі продуктивного функціонування капіталу (основного, оборотного та інтелектуального) генеруються грошові потоки, які саме і формують нову (додану) вартість. Мінімізація витрат на капітал та забезпечення достатнього рівня продуктивності, прибутку та прибутковості капіталу є ключовими характеристиками забезпечення стану фінансової безпеки підприємства.

Список використаних джерел

1. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия / Бланк И.А. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. – 784 с.
2. Бобышева А.З. Финансовые управленческие технологии: Учебник / Бобышева А.З. – М.: ИНФРА-М, 2004. – 492 с.
3. Бригхем Ю. Финансовый менеджмент / Ю. Бригхем, Л. Гапенски – СПб.: Экономическая школа, СПб-й ун-т эк-ки и финансов, Высш. шк. эк-ки, 1997. – Т. 1. – 497 с. – Т. 2 – 668 с.; Гиляровская Л.Т. Анализ и оценка финансовой устойчивости коммерческого предприятия // Л.Т. Гиляровская, А.А. Вехорева – СПб.: Питер, 2003. – 256 с.

4. Горячева К.С. Финансовая безопасность предприятия. Сутьность та місце в системі економічної безпеки / Горячева К.С. // Економіст. – 2003. – №8. – С. 65–67.

5. Кизим М.О. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства: монографія / Кизим М.О., Забродський В.А., Зінченко В.А., Копчак Ю.С. – Х.: ІНЖЕК, 2003. – 144 с.

6. Палехин Р.М. Факторы финансовой устойчивости и безопасности предприятия: дисс. кан. экон. наук: 08.00.10 / Палехин Р.С. – Волгоград: 2007. – 176 с.

7. Орехова К.В. Ознаки фінансової безпеки підприємства в умовах фінансової кризи // Орехова К.В., Караченцева І.О. / Вісник Університету банківської справи Національного банку України, 2010. – №1 (7). – С. 64–69

8. Крейнина М.Н. Финансовая устойчивость предприятия: оценка и принятие решений / Крейнина М.Н. // Финансовый менеджмент, 2001. – №2.

9. Погосова М.Ю. Аналіз сутнісних характеристик поняття «фінансова безпека підприємства» / Погосова М.Ю. // Інноваційний розвиток економіки і фінансів України в умовах глобалізації: зб. наук. праць Міжн. наук.-практ. конф. – Хмельницький: ХНУ. – 2008. – С. 221–223.

10. Савчук Л.М. Діагностика фінансового забезпечення в процесі управління підприємством: монографія / Савчук Л.М., Сокиринська І.Г. – Дніпропетровськ: Зоря, 2005. – 128 с.

11. Швиданенко Г.О. Бізнес-діагностика підприємства: Навч. пос. / Швиданенко Г.О., Дмитренко А.І., Олексюк О.І. – К.: КНЕУ, 2008. – 344 с.

12. Бланк И.А. Управление формированием капитала // И.А. Бланк – К.: «Ника-Центр», 2000. – 512 с.

13. Ивашковская И.В. Финансовые измерения корпоративных стратегий / И.В. Ивашковская // Аудит и финансовый анализ. – М.: «Роспечать», 2007. – №5. – С. 150–163.

14. Ивашковская И.В. Развитие стейкхолдерского подхода в методологии финансового анализа: гармоничная компания / И.В. Ивашковская // Корпоративные финансы. – 2011. – №3 (19). – С. 59–70.

15. Теплова Т.В. Современные модификации стоимостной модели управления компанией / Т.В. Теплова // Вестник МГУ. Экономика. – М.: МГУ, 2004. – Серия 6. – №1.

УДК 657.7:656.7(045)

А.Ю. ЛИТВИН,

к.н. з держ. упр., доцент, Донецький університет економіки та права

Соціально-економічна ефективність створення корпоративних пенсійних фондів в авіатранспортній галузі

У статті обґрунтовано соціально-економічну ефективність створення та функціонування корпоративних пенсійних фондів в авіатранспортній галузі на основі

реалізації корпоративно-галузевої моделі забезпечення пайової участі працівників авіатранспортних підприємств.